

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 3659/2020
03.09.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Слађане Накић Момировић, председника већа, Марине Милановић и Добриле Страјина, чланова већа, у парници тужиле – противтужене АА из ..., против туженог – противтужиоца ББ из ..., чији је пуномоћник Ненад Гуцуљ, адвокат из ..., ради поверавања детета, издржавања и вршења родитељског права, одлучујући о ревизији туженог - противтужиоца, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 471/19 од 06.11.2019. године, у седници већа одржаној 03.09.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија туженог – противтужиоца, изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 471/19 од 06.11.2019. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Горњем Милановцу П2 136/17 од 12.07.2019. године, првим ставом изреке, усвојен је тужбени захтев тужиле – противтужене према туженом – противтужиоцу и малолетно дете странака, син ВВ, рођен ... поверен је на негу, чување и васпитање мајци – тужилци – противтуженој. Другим ставом изреке, утврђено је да је пребивалиште мал. детета ВВ на адреси његове мајке, АА из Трећим ставом изреке, уређен је начин остваривања личног односа мал. ВВ са туженим – противтужиоцем, као оцем, на начин ближе описан у овом ставу, а што је тужила – противтужена дужна да омогући туженом – противтужиоцу. Четвртим ставом изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиле – противтужене и обавезан је тужени – противтужилац да на име свог доприноса за издржавање мал. сина ВВ плаћа месечно износ од 10.000,00 динара од 01. до 05. у месецу за текући месец, на руке законског заступника мајке АА, почев од 01.07.2018. године, па убудуће док за то постоје законски услови. Петим ставом изреке, захтев тужиле – противтужене да се обавезе тужени – противтужилац да на име издржавања мал. ВВ, плаћа преко досуђеног износа од 10.000,00 динара, па до траженог износа од 15.000,00 динара месечно, почев од 01.07.2018. године, па убудуће, као и за тражени износ издржавања од 15.000,00 динара, почев од 22.05.2017. године, па до 01.07.2018. године, одбијен је као неоснован. Шестим ставом изреке, решење Основног суда у Горњем Милановцу П2 33/17 од 25.09.2017. године, у делу у коме је обавезан тужени – противтужилац да на име доприноса за издржавање мал. сина ВВ, плаћа месечно износ од 10.000,00 динара, одржано је на снази. Седмим ставом изреке, тужбени захтев туженог – противтужиоца против тужиле – противтужене, а којим је тражено да се заједничко мал. дете странака

син ВВ, рођен ..., повери на родитељско старатељство, чување, негу, издржавање и васпитање туженом – противтужиоцу као законском заступнику, одбијен је као неоснован. Осмим ставом изреке, тужбени захтев туженог – противтужиоца против тужиле – противтужене, којим је тужени тражио да се уреди начин одржавања личних односа мал. ВВ и тужиле – противтужене на начин ближе описан у овом ставу изреке, одбијен је као неоснован. Деветим ставом изреке, тужбени захтев туженог – противтужиоца против тужиле – противтужене, којим је тужени тражио да се обавезе тужилца да на име доприноса за издржавање мал. детета ВВ, плаћа месечно износ од 15.000,00 динара, до 05. у месецу за текући месец, почев од 17.07.2017. године, као дана подношења противтужбе, па убудуће, док за то буду постојали законски услови, одбијен је као неоснован. Десетим ставом изреке, предложена привремена мера туженог, којом је тражено да се мал. ВВ додели на привремено вршење родитељског права, смештај, негу и чување оцу ББ до правноснажног окончања овог поступка, а да се лични контакт другог родитеља мајке АА са дететом обавља на начин ближе описан у овом ставу изреке, те да се обавезе тужилца да даје привремено на име доприноса за издржавање малолетног детета месечно 6.000,00 динара, одбијен је као неоснован. Једанаестим ставом изреке, обавезан је тужени – противтужилац да тужилци – противтуженој на име трошкова спора плати износ од 178.000,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 471/19 од 06.11.2019. године, првим ставом изреке, одбијена је као неоснована жалба туженог и првостепена пресуда потврђена у ставу првом, другом, трећем, четвртном, петом, шестом, седмом, осмом, деветом и десетом изреке. Другим ставом изреке, укинута је решење о трошковима поступка садржано у ставу једанаестом изреке наведене пресуде и у укинutom делу предмет враћен првостепеном суду на поновни поступак.

Против наведене правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени - противтужилац је благовремено изјавио ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући правилност побијане одлуке у смислу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11, 49/2013-УС, 74/2013-УС, 55/14 и 87/18), Врховни касациони суд је нашао да ревизија није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, Указивање ревидента на битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 7. и 12. ЗПП, није било предмет оцене овог суда, будући да се ради о повредама које се не могу сматрати ревизијским разлогом у смислу одредбе члана 407. ЗПП.

У првостепеном поступку утврђено је да су тужилца и тужени били у ванбрачној заједници од 2009. до 2013. године, из које је дана ..., рођено заједничко дете странака, син ВВ. Тужилца је због поремећених односа са туженим, са дететом напустила ванбрачну заједницу дана 27.10.2013. године и вратила се у ..., где је у току 2013. године дете уписала у вртић, а потом и у предшколску установу. Дете је одржавало контакт са оцем, одлазило је код њега и остајало по седам дана, и отац је плаћао одређене износе месечно на име издржавања. Малолетно дете је у периоду од 15.03.2017. године до 30.03.2017. године боравило код оца. Тужени је, уз сагласност мајке, дана 22.06.2017. године одвео мал. дете код себе на пет дана, али га није вратио

све до 24.04.2018. године, иако је решењем о привременој мери од 25.09.2017. године туженом наложено да тужиљи одмах преда заједничко малолетно дете, и да на име издржавања детета плаћа износ од 10.000,00 динара. Према налазима и мишљењима Центра за социјални рад у Горњем Милановцу, Ковину и Белој Цркви, (који су дали идентичне налазе), тужиља и тужени су мотивисани да се старају о детету и да самостално врше родитељско право, тужени као отац располаже стамбеним и материјалним могућностима за подизање малолетног детета, са дететом одржава близак однос и укључен је у свакодневно задовољавање његових базичних потреба, али спречава одржавање личних односа између детета и мајке, минимизирајући улогу мајке у одрастању детета, што представља грубо занемаривање дужности садржаја родитељског права и представља индикатор одсуства његове родитељске подобности за самостално вршење родитељског права. Са друге стране, осим што је присутна јака емоционална веза између тужиље, као мајке и малолетног детета, која постоји и у односу са оцем, малолетно дете је у односу са мајком спонтано, није стидљиво у испољавању емоција према мајци, јасно наводи да воли мајку која му пружа сву потребну пажњу, адаптирано је у школи где успешно савладава градиво и има помоћ мајке у обављању ваншколских активности. Тужиља, као мајка, посвећена је детету, способна је за самостално вршење родитељског права, савестан је родитељ који је првенствено усмерен на потребе детета и његов правилан психички раст и развој. Стручни тим Центра за социјални рад у Горњем Милановцу је у свом налазу и мишљењу од 21.12.2018. године остао при томе да се мал. ВВ повери на самостално вршење родитељског права мајци, налазећи да се одсуство мајке због посла не сматра фактором који може угрозити безбедност мал. детета и довести у опасност његов живот, имајући у виду да бригу о детету у оваквим ситуацијама воде њему блиске особе и предложено је да се промени првобитно предложени начин одржавања личних односа мал. ВВ са оцем, наводећи да је у интересу мал. детета да се контакти не реализују у контролисаним условима, већ да се начин одржавања контаката одреди тако да отац узима малолетно дете у Центру за социјални рад једном у две седмице у претходном договору са мајком и водитељем случаја, и проводи са дететом по три сата у граду, након чега ће дете враћати у Центар за социјални рад, одакле би га преузимала мајка. Тужени сада живи у ванбрачној заједници са ГГ, са којом је у међувремену добио заједничко дете, сина ДД, рођеног ..., а истовремено плаћа издржавање и за дете из претходног брака у износу од 10.000,00 динара месечно. Тужени није у сталном радном односу, већ се повремено бави ..., од чега се издржава и месечно остварује зараду од 200 до 250 евра. Тужиља ради као ... у ... „...“ и њена месечна зарада у току сезоне, која траје од маја до октобра, износи око 500 евра. Тужиља са мал. дететом живи у изнајмљеном стану и месечно плаћа 100 евра за кирију, а у току грејне сезоне 150 евра. Укупне месечне потребе малолетног детета за књиге и школски прибор, за трошкове исхране, одеће и обуће, хигијене и за ваннаставне активности износе 14.400,00 динара.

Код тако утврђеног чињеничног стања, правилан је закључак нижестепених судова да је основан тужбени захтев за поверавање детета на самостално вршење родитељског права мајци, као и одлука о начину одржавања личних односа оца са малолетним дететом на начин како је то ближе наведено у ставу трећем изреке првостепене пресуде. Такође, правилно су нижестепени судови одлучили о висини доприноса за издржавање малолетног детета од стране туженог, као родитеља коме дете није поверено.

Чланом 3. став 1. Конвенције о праву детета прописано је да у свим активностима које се тичу деце од примарног значаја су интереси детета без обзира на то да ли их спроводе јавне или приватне институције за социјалну заштиту, судови, административни органи или законодавна тела. Ставом 2. истог члана прописано је да се државе чланице обавезују да детету обезбеде такву заштиту и бригу која је неопходна за његову добробит, узимајући у обзир права и обавезе његових родитеља, законитих старатеља или других појединаца који су правно одговорни за дете и предузимају у том циљу све потребне законодавне и административне мере. Ова обавеза преузета је чланом 6. став 1. Породичног закона, којим је прописано да је свако дужан да се руководи најбољим интересом детета у свим активностима које се тичу детета.

Одредбе члана 77. Породичног закона, прописују услове за самостално вршење родитељског права. Одредбом члана 77. став 3. наведеног закона, прописано је да један родитељ врши сам родитељско право на основу одлуке суда када родитељи не воде заједнички живот, а нису закључили споразум о вршењу родитељског права.

Одредбом члана 266. став 1. Породичног закона, прописано је да је у спору за заштиту права детета и у спору за вршење, односно лишење родитељског права, суд увек дужан да се руководи најбољим интересом детета.

Одредбом члана 270. Породичног закона, прописано је, да је, пре него што донесе одлуку о заштити права детета или о вршењу односно лишењу родитељског права, суд дужан да затражи налаз и стручно мишљење од органа старатељства, породичног саветовалишта или друге установе специјализоване за посредовање у породичним односима. Одредбом члана 272. став 2. истог закона прописано је да, ако родитељи нису закључили споразум о вршењу родитељског права или суд процени да њихов споразум није у најбољем интересу детета, одлуку о поверавању заједничког детета једном родитељу, о висини доприноса за издржавање од стране другог родитеља и о начину одржавања личних односа детета са другим родитељем, доноси суд.

У смислу одредбе члана 266. став 1. Породичног закона, и по налажењу Врховног касационог суда, у најбољем интересу мал. детета је да буде поверено на самостално вршење родитељског права мајци, имајући у виду утврђено чињенично стање и мишљење органа старатељства. Побијана пресуда донета је у складу са напред наведеним одредбама Породичног закона, као и члана 3. став 1. Конвенције о правима детета. Елементи за процену најбољег интереса детета, између осталог, су узраст и пол детета, зрелост детета, потреба детета (васпитање, у вези са становањем, исхраном, одевањем, здравственом бригом и друго) и способност родитеља да задовољи утврђене потребе детета. Најбољи интерес детета као правни стандард се цени према околностима сваког конкретног случаја. Судови су имали у виду да је мајка савестан родитељ, првенствено усмерен на потребе мал.детета и његов правилан психички раст и развој, посвећена је детету, да постоји јака емоционална веза између мајке и малолетног детета, да је дете у односу са мајком спонтано, јасно испољава емоције према мајци која му пружа сву потребну пажњу, адаптирано је у школи где успешно савладава градиво и има помоћ мајке у обављању ваншколских активности, па код одсуства споразума о заједничком вршењу родитељског права, правилан је закључак нижестепених судова да је у најбољем интересу малолетног детета странака да се повери на самостално вршење родитељског права мајци. Код наведеног, супротно

ревизијским наводима, а имајући у виду утврђено чињенично стање, најбољи интерес малолетног детета правилно је утврђен сагласно Породичном закону.

Ревизијски наводи, којима се оспорава одлука о вршењу родитељског права указивањем да је одлука суда донета искључиво на основу мишљења органа старатељства су оцењени као неосновани. И по оцени Врховног касационог суда, правилна је одлука о поверавању мал.детета на самостално вршење родитељског права мајци, јер је суд сходно императивној одредби члана 270. Породичног закона, био дужан да затражи мишљење надлежног органа старатељства, и у склопу осталих изведених доказа, руководећи се најбољим интересом малолетног детета у смислу члана 6. и члана 266. Породичног закона, донео правилну и на закону засновану одлуку.

Одредбама члана 61. Породичног закона, уређени су лични односи детета са родитељем са којим не живи. Одредбом става 1. истог члана, прописано је да дете има право да одржава личне односе са родитељем са којим не живи. Одредбом става 2. овог члана, прописано је да право детета да одржава личне односе са родитељем са којим не живи може бити ограничено само судском одлуком, када је то у најбољем интересу детета. У конкретном случају, начин одржавања личних односа малолетног детета са оцем, овде туженим у складу је са извештајем органа старатељства и најбољим интересом малолетног детета имајући у виду узраст детета, емотивне потребе детета, као и жељу и бригу оца да се стара о њему, као и њихову емотивну блискост.

Наиме, најбољи интерес детета, којим је суд дужан да се руководи у спору за заштиту права детета (члан 3. Конвенције о правима детета и члан 6. Породичног закона) је правни стандард који чини неколико елемената процене и то узраст и пол детета, његове жеље и осећања, с обзиром на узраст и зрелост, емотивне потребе. У конкретном случају нижестепени судови су пошли од налаза и стручног мишљења органа старатељства правилно налазећи да је начин одржавања личних односа који је предложио орган старатељства у најбољем интересу малолетног детета, јер отац поседује одговарајуће родитељске компетенције, имајући у виду да је овај начин одржавања личних односа малолетног детета са оцем свакако подложен контроли од стране надлежног органа старатељства, све у циљу заштите интереса малолетног детета.

Имајући у виду узраст малолетног детета, утврђене потребе, минималну суму издржавања и зараду туженог, применом критеријума одређивања издржавања прописаних чланом 160. и 161. Породичног закона, према оцени Врховног касационог суда, правилно су нижестепени судови одлучили да тужени, има могућности да издржавању малолетног детета доприноси са 10.000,00 динара месечно, имајући у виду да тужени има обавезу да у оквиру своје радне способности искористи све могућности за прибављање материјалних средстава за издржавање како би се подмириле потребе малолетног детета за животом који родитељи према својим имовинским приликама стварно могу да пруже, водећи рачуна да ће преостали износ обезбедити тужиља, како обезбеђивањем преосталих материјалних средстава за издржавање, тако и свакодневном бригом и старањем о детету. При томе су судови, приликом одлучивања у овој правној ствари, имали у виду чињеницу да тужени поред малолетног ВВ има обавезу да издржава још двоје малолетне деце.

Остали ревизијски наводи, представљају понављање навода који су истицани у жалби против првостепене пресуде, које је другостепени суд правилно оценио као неосноване и за ту оцену дао јасне и довољне разлоге, које овај суд у свему прихвата.

Са напред наведених разлога, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци, а на основу члана 414. ЗПП.

**Председник већа – судија
Слађана Накић Момировић,с.р.**

За тачност отправка
управитељ писарнице
Марина Антонић